

כנס הגדוד העלישי של החי"ל

בהכנס גדוד

כאן, כנראה, הכנס של הגדוד...

ואם הדבר כך בחיי כל חייל — הרי שבעתים נכון הוא לגבינו, שמיד עם התיצבותנו במחנה הטירונים בצריפין, קידם את פנינו בן-אלביון בחיוך של לגלוג: עוד „נייטיב“ אחד הגיע...

ואחר כך פרשה ארוכה, מיגעת ואפורה (מה אפורה!) של מאבק על דברים של מה בכך, כביכול: על כמל שלנו, על פיקוד בשפתנו, על מפקדים עברים, על הפליה בלוח המזון, בלבוש ובציוד, על השילינג הנוסף ליום, אותה British rate of pay שניתנה רק לבני הדומיניונים הבריטיים, על... כן, על סיגריות. אותן סיגריות „וי“ מפורסמות, שחבר בית הנבחרים כינה אותן כ„הפרשה פינולר“ גית של בעלי-חיים ושניתנו ל„נייטיבס“ בלבד...

והרבה הרבה גבורה, אורגניות, התאפקות עצמית — נדרשו במאבק כזה, ואולי אף יותר מן הנדרש מחייל בחזית. היו רגעים ונדמה היה — כשל כוח הסבל לא גוכל להמשיך ולשאת בעול כפוי-טובה ומיותר, אין סעם לשמור על מחסנים ריקים, ללוחות רכבות עמוסות גרזאות מקצה-ארץ אחד למשנהו...

היו שעות של דכאון קשה, היו ימים של אפס-מעשה מנוון, היו ימים של זעם איך-אנשים.

יחד עם זה היה משהו בלתי-מובן, בלתי ניתן להסברה הגיונית, שאיחד אותנו, נתן בנו את הכוח להחזיק מעמד, להתגבר על אף הכל, אני משוכנע שלא היה בינינו אף

...חושב אני שמעולם לא נלחמו בני עמים רבים כל כך בקו חזית אחד. הבריטים, האמריקאים, הניז'רילנדים, הדרום-אפריקאים, בני הודו הבריטית, הפולנים, היהודים, הברזיליאנים וכוחות גדולים של איטלקים — כולם צעדו יחדיו באותה מידה רבה של חברות ואחדות, המצויה באנשים הלוחמים שכס אחד על שחרורה של האנושות... זו היתה הכרזתו של ראש ממשלת בריטניה עם תום המערכה באיטליה, כמה השתכרנו אז ממלים אלה. באיזה גאווה התכנו את הקטע המודפס מתוך עתוננו של המחנה השמיני — ושלחנוהו ארצה. הנה, הביטו — לא יאומן! יהודים — בפירוש אמר יהודים, לצדם של האמריקאים, הפולנים והברזיליאנים. כשרה עם שזה, יהודים ובריטים — בנשימה אחת...

ומי כמונו ידע איזה אחוז מספרי היונו בקרב תשעת העמים שמנה צ'רצ'יל. מי כמונו ידע מהם שלושה חדשי שהיה בחזית — לעומת שנים ארוכות של קרבות דמים בחזית איטליה. בכל זאת לא היה קץ להתפעלותנו. היינו כחולמים...

נאיביות? יש ותקופה קצרה וסוערת בחיי עם משנה ערכין, הופכת השקפות ודעות על פיהן. כיום יתכן ולא היינו משתכרים כלל וכלל. היינו חולפים על פני הודעה כזאת באדישות. יתכן שהיינו קוראים לזה „הצהרה מתוך חשבון פוליטי“, או — „תכסיס דיפלומטי“.

אולם, הימים של אז — היו אחרים. וכשאנו באים להעלות זכרונות מימי הבריגדה — מן ההכרח להצטייד באותה רוח של אז, באותו רטט-קדושה שעורר אז כל חייל עברי, בהופיעו עם נשק, בגלוי, ברחובותינו. יש לחוש, ולו גם שמץ, מן ההרדה הגדולה, החרדה המהולה בגאווה, שהשתררה בכל בית יהודי בארץ — שעה שהעתור נים הודיעו על כניסת החייל לחזית.

מי שאינו יודע, חושב אולי, כי שירות בצבא בימי מלחמה — הנו שרשרת בלתי פוסקת של תהלוכות-נצחון, תרועות-תצוצרה, רעם תופים ודגלים מתנופפים. אך החולין בחיי החייל רבים עד אין ערוך מרגעי התרוממות הנפש; הרבה, הרבה אפור, יומיומי, שיגרת. הרבה, הרבה רגעים שקטים, ימים אין חפץ בהם, תקופות של הרון איך-אנשים.

המסירות לתפקיד, את ההקרבה, את השאיפה לעשות כל אשר בכוונתנו ואף למעלה מזה.
ומי אינו זוכר את יום החג — כאשר לקחנו בשבי את אחד-עשר השבויים הגרמנים הראשונים! ואת הנפת דגל החייל בחזית והופעתה של חנה רובינה!
אותו זמן התודענו לראשונה אל תופעה צבאית רגילה לכאורה, אשר לגבינו היתה בכל זאת חדשה: — נפילתו של אח לגשק. ואף כי גדול הכאב — ידענו להתגבר. ידענו לכובשו עמוק עמוק בלבותינו וליחד שם לנופלים פינת-קודש.

היה גם תגמול. תגמול על ארבע שנים משנות חיינו שהקדישנו: הפגישת עם שרידי הגולה. זו היתה גולת הכותרת של פעולותינו. לאדם שלא ראה זאת במו עיניו קשה להבין את הדבר ולתפסו בכל היקפו. האם אפשר לתאר את ההרגשה שפעמה בלבבות, שעה שעברנו במסע-נצחון על פני גרמניה ההרוסה והאפשר לתאר את הרגשתנו כאשר עברנו ליד מחנות ריכוז, ואחינו, גושי רעב ומחלות, צבאו על גדרות החיל ובכו משמחה כילדים קטנים...

זכורני, נסענו אז לאורך ה"אוסטבאך" המר. של גרמניה, (כמוהו כאוסטרסרדא האיטלקית). לשתת הגיעה לאזנינו שירת "התקווה". לצידה של הדרך עמד מחנה ריכוז, שלא ידענו עליו כלל, ואנשיו, מגדול ועד קטן, לא מצאו דרך אחרת להביע את רחשי לבם, מאשר לעמוד ולשיר את "התקווה" משך השעות ימים שבהן עברה שיירתנו...

ואשר נעשה בשטח ההצלה, יתכן שעוד לא הגיעה השעה לספר. אך נעשה הרבה. היתה התלהבות בקרבנו למפעל. הרגשנו רטט קדושה וידענו — אילו היה זה בלבד התגמול על ארבע שנות שירותנו — היה זה תגמול כרבעי.

חמש שנים עברו מאז. שנים רבות-מאורעות ורבות סער. אלפי בחורי הבריגדה נבלעו בחייה הסואנים של ארצנו והתפזרו בכל פינותיה. ניתק הקשר. המאורעות הדראמטיים שהתרחשו בארצנו — האפילו כאילו על כל הפרשה הזאת. הבחורים נקראו שנית אל הדגל, ובעזרת הנסיון והידעיה שנרכשו משך שנים ארוכות של סבל — הוקם צבאנו. אנשינו תפסו מקומות מפתח. הם עמדו במבחן שנית. ועמדו להפליא!

נראה שיש הרבה מן האמת בסיפורים על האהבה והרעות הנוצרת בין אחים לגשק. אף אם נדמה לכאורה שהזמן והמאורעות הצליחו לשטש משהו — בכל זאת עמוק בלב עוד לוחש זיק הרעות שנרכשה בחפירות החזית.

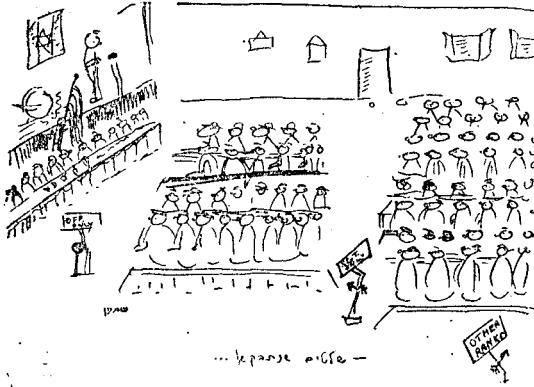
מימים ראשונים...

אחד שכה הרחיק ראות — שידע כי ביסורינו-ראו הננו מניחים יסוד לצבא עצמאי שלנו, במדינה ריבונית. לא ידענו כי אנו לומדים את מלאכת הצבא, רוכשים נסיון, שאי-פעם נשתמש בו בייסוד צבא שלנו. בכל זאת היתה הרגשת יעוד. ועד כמה שהדבר יראה מוזר, ועד כמה שנתיחס באי-אמון למלים יפות — היתה הרגשה סתומה, לא-ברורה שאנו ממלאים יעוד היסטורי.

אין כל ספק — היו גם שעות של התרוממות-רוח. היו תקופות של חג. היו גם חוויות רבות, שנחרתו לעד בלבבות. ההכרזה על הקמת הבריגדה ועזיבתנו את הארץ — היו דברים שלא על נקלה יישכחו. המנגנון הצבאי המסורבל והאיטי — פעל בעקבות הכרזה זו כאילו הונף עליו מטה-קסם. תוך שבועות מספר צוידנו במיטב הציוד. לנו ל"גייטיבס", שזכינו תמיד בשיירים — ניתן לפתע ציוד חדש ומבריק, החל בציוד אישי וכלה בזחלים ותותחים.

ואחר כך התזוזה אל מעבר לים, והאימונים הקדחתניים במרחבי איטליה. לא האמנו למראה עינינו. רבים לא האמינו שיביאונו לחזית — שוכנעו רק כאשר הגיע לאזנינו רעם התותחים על הסגור...

שלושת חדשי שהיינו בחזית — היו חויה אחת ארוכה. זו היתה תקופה של התרוממות-רוח, של מתיחות נפשית עצומה. עצם פגישתנו עם "עם האדונים", עם אויבינו בנפש — דיה היתה לדלות מקרבנו את המיטב שבנו. את

דומית-מות שררה עת העלה הרב הצבאי את זכר הנער-דרים. לעיני כולנו קמו ועלו שנית דמויות חברים יקרים שלא זכו להגיע למעמד זה. בעיני רבים נוצצו דמעות. תביעה מוצדקת הושמעה בפיו — להעלות עצמות גבורינו ארצה. אכן, כל אחד מאתנו הרגיש כי עליו מוטלת חובה ודאגה זאת ובוזה יכובד זכרם של אלה שנפלו למעננו, למען כולנו.

כנס הגדוד היה חוויה בלתי נשכחת לכל המשתתפים בו. הוא קשר מחדש קשרי-אחווה ורעות של אחים לנשק, וגיבש שוב חטיבת לוחמים, שגם עתה, אם תקרא לכה, תהא מוכנה לעמוד בפרץ.

סרן ראובן ינאי

בימים אלה נערך כינוס של יוצאי גדוד שלישי של החי"ל. השעון הוחזר לפתע חמש שנים אחורנית. חברים הקשורים באלפי זכרונות וחניות משותפים, שלא ראו איש את רעהו משך שנים ארוכות, נפגשו לפתע, ההתרגשות היתה כה רבה עד שמשך שעות לא היתה אפשרות להשתלט על הקהל החוגג.

מפקד הגדוד לשעבר, אלוף בן-ארצי, נשא דבריו. הוא הביא כמה דרישות-שלום מהקצינים האנגלים ששירתו בגדודנו ובתוכם מפקד-הגדוד הראשון. מה משונה היה לשמוע על התעסקותם הפרטית של אותם אנשים שהיו אי-פעם "כלי-יכולים" לגבינו. מה משונה היה לשמוע שמפקד הגדוד אינו אלא סוכן קטן בחברת ביטוח, וקצין גבוה אחר — דנר בעיירה נידחת...

עם הכנס

הכנס הראשון של הגדוד השלישי של החי"ל, אשר התקיים ב-2 למאי, היה לחוויה עמוקה, שלא שיערנו כמותה מלכתחילה, ונחרת בלבם של אנשי הגדוד.

מאז נשתחררנו מהבריגדה היהודית נעשו נסיונות לערוך מסיבת-מפגש, במסגרת הפלוגות, ועז רצונם של אנשי הגדוד להיפגש זה עם זה.

מניין השאיפה הזאת?

הן כולנו השתתפנו במלחמת-השחרור וגם פה היו וקשרים חברותיים שנקשרו בשדות מקרב, ומדוע זה נכבד ונוקיר כל כך את אשר נתגבש בחטיבה-היהודית-הלוחמת? דומני, כי ההתחיות שנוצרה אי-שם בערבות הנגב או בהרי הגליל, כהתה משום-מה במרוצת העת, ומשחררנו הבייתה — נתפרדה החבילה, בחינת "איש לאהליך ישראלי", ולעומת-זאת, התחיות זו, שהתחילה אי-שם בצריפי סרפנד, נתגבשה בארץ ונתחשלה בנכר לאורך

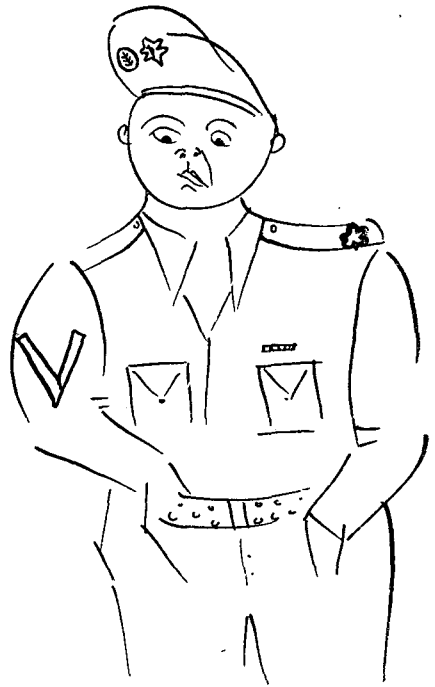
ימים, עד שגם לאחר שחלפו מספר שנים מאז נפרדנו — ששים אנו לקראת כל פגישת רעים-חיילים.

עבודה רבה ויפה עשתה הועדת המארגנת: להפגיש גדודי אורחים, הפוזרים ונפוצים בארבע כנפות הארץ, ולהכין מסיבה מפוארת — אין זה מן הדברים הקלים. אך, היא השכילה להתגבר על כל הקשיים והעניקה לנו חוויה זיכרון נעימה — והערב שבילינו בצוואת נהפך ליום-חג. אינ-ספק, שמסורת וחוויות רעים-לקרב של יוצאי יחידות — יש בהן משום תרומה רבת-ערך לאוירת-הכוננות הבטחונית, שנתבע לה עם כעמנו, על כל חוגיה, בנתוני הגיאוגרפיים-המדעניים.

אינ-ספק, שיש באלה משום לקח וק-מנחה לגיבושן החברתי, המרומם של יחידות צ. ה. ל.

כך באו ונתכנסו באולם תבת נח, ב-2 למאי ש.נ., יוצאי הגדוד השלישי רובם ככולם.

אולמה הגדול של תיבת נח, צר היה מלהכיל את כל

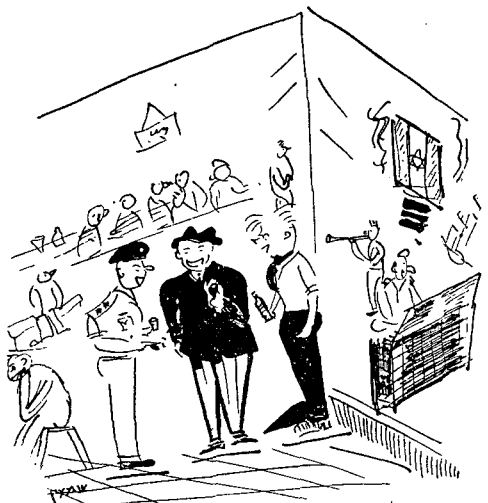
התישבה החבריה. לכאורה אותם הבחורים: אותו "ציר" ציל" ואותו "ינקי" ואותו לייכלה כ"ץ בכל הדרו המאופק ("נטוטיץ") רק הפנים הרצינו יותר וגוספו כמה קמטימצה. בין הבאים במדים (ובתוכם כאלה שלא פשטו את מדיהם מאז) — בעלי דרגות גבוהות, בחורים ש"שופשפו" אי פעם והפעם — הם ה"משפשפים" ובראשם אלופים מספר מצמרת צבא ההגנה לישראל. כל מי שנכנס לאולם נתקבל ברעם של קריאות ברכה וצהלת-לב ובלחיצות ידיים של ידידים. וראה פלא, בלי כל פקודה מיוחדת, כאילו מאילו מובן הדבר, התישבו הכל לפלוגותיהם. הסמלים (לשעבר) התקבצו סביב שולחן אחד ויצרו שוב את "מועדון הסר" ג'ינטים" והקצינים תפסו את מקומותיהם והשלימו את מערך הגדוד. משל צריכים היינו לנוע מניהרוביה. (Move בלע"י).

במשך כשעתיים אי אפשר היה להתחיל ב"חלק הרשמי". כל מה שנצטבר במשך השנים האלו בלב אנשי הגדוד מוכרח היה למצוא פורקן, כל אחד התענין בגורל חברו, מה מעשיו בחיים האזרחיים, היכן נקלע במלחמת השחרור, האם נשא לו אשה, האם קיבל שיכון וכו' וכו'. ההתרגו ת והשימחה גברו והלכו מרגע לרגע. אך כשתומורת חיל האויר פתחה בצילילי ה"גדודונים" נשתתקו כולם, ולפי פקודתו של הרס"ג קמו כולם כאיש אחד ודגל הגדוד שסגן-אלוף י. פלץ נושא אותו, הוכנס ברמה.

פתח את המסיבה ה"קיר" ליבוביץ בשם הועדה המארגנת, ומסר את רשות הדיבור למפקד הגדוד לשעבר, אלוף בן-ארצי, אשר הקדיש את דבריו לזכרו של אליהו הרש" קוביץ ששקד על הדרכת הגדוד ואימוניו לקראת הקרב. הרב-הצבאי (לשעבר) ד' לוצקי ערך הזכרה לחללי הגדוד והעלה את הדרישה להעביר את עצמותיהם ארצה. השלים מר יוסף ברק, יו"ר הוועד למען-החייל, שהעלה בדבריו את פרשת התגייסותנו בימים ההם.

התוכנית האמנותית, שבוצעה בידי להקת הגדוד, כללה פרקי זכרונות מכל שלבי-קורותיו של הגדוד, תסכית היתור לי מלאכת מהשבת על כל המגוון וההיתולי שעבר עלינו, בלי כחל ושרק. את גולת הכותרת של התכנית היותה מחרוזת הפזמונים, שנכתבו ע"י ז. פוסק — "בין גרד — לפטג". ויש להצטער על ששירים אלו הצופנים בתוכם את כל ההיסטוריה של הגדוד, "הצד השני של המטבע", לא הודפסו וחולקו לאנשי הגדוד במסיבה — למזכרת. אחרי החלק הרשמי — סביב שולחנות ערוכים המשיכו החבריה להיטיב את ליבם באכילה ובשתיה, בהזכרת נש" כחות, בשירה וברינה עד אחרי חצות — ובמצב רוח מרומם נפרדנו בתקווה להפגש שוב בזמן מן הזמנים ולהפוך את פגישת הגדוד למסורת. כי, אכן, גדודנים היינו — וגדודנים נשארו!

יוסף וילנר

ובכן, סרג'נט, איך העינים בצ.ה.ל.?

המכונסים, שבאו ממקומות שונים ומרוחקים. קירות ה"תיבה" היו מקושטים בקריקטורות מעשה ידיו של ש. בכר, שהעלו זכרונות מהוי הגדוד. סביב שולחנות ערוכים